

חיי דעת

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה

בגליון השבוע

מענייני חדש אדר

אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להוועץ במורה הוראה.

עלון
חדש אדר

מענייני חדש אדר

פרשת זכור

מצות מחיית עמלק כוללת שתי מצוות: מצות "עשה" ומצות "לא תעשה":

מצות עשה - לזכור תמיד את מעשיו הרעים של עמלק שעשה לישראל ולתקוע שנהא בלבנו אליו.

מצות לא תעשה - לא לשכוח מעשה עמלק. (חינוך מצוה ת"א).

טעם מצוות מחיית עמלק הוא לדעת כי כל המיצר לישראל - שנוא לפני המקום, וכגודל הרעה שלו - כך תהיה מפלתו.

תיקנו חז"ל לקרוא בשבת שלפני פורים "פרשת זכור" הלקוחה מן הפסוקים האחרונים של פרשת 'כי תצא'. היא מתחילה במילים: "זכור את אשר עשה לך עמלק" ועד - "לא תשכח". ונוהגים לחזור על המילים "תמחה את זכר עמלק" פעמיים, פעם ראשונה בנקוד צירה באות ז' במילה זכר ופעם שניה בנקוד סגול, ויש שקוראים כל הפסוק האחרון פעמיים.

הטעם שקוראים פרשת זכור לפני פורים הוא מפני שהמן היה מזרע עמלק ומפלתו היתה בפורים וקיימו אז מצות מחיית עמלק, לכן תקנו לזכור ענין עמלק לפני פורים להקדים זכירה לעשיה כמו שנאמר בפסוק "והימים האלה נזכרים ונעשים" הקדימו זכירה לעשיה.

אין לעשות קידוש קודם 'קריאת זכור' שכן אין אוכלים קודם קיום מצוה דאורייתא!

החייבים במצוה

א. חייב כל אדם לבוא לבית הכנסת לשמוע "פרשת זכור" בקריאת התורה **מספר תורה כשר**, וצריך שיכוון לצאת ידי **חובת המצווה**. וכן יכוון לצאת בברכות העולה לתורה, וגם הקורא בתורה יכוון להוציא השומעים.

ב. לגבי נשים נחלקו הפוסקים, האם הן חייבות במצווה, **ולמעשה** נהגו **בנות אשכנז** לשמוע "קריאת זכור" [החז"ר הנהיג לבני ביתו שנשים אין צריכות לשמוע].

בנות עדות המזרח נהגו לסמוך על הדעות הפוסטורות אותן מלשמוע.

הערה: אשה ששמעה ג' פעמים רצופות נכנסה לחשש נדר, וכשאינה יכולה לשמוע או שרוצה להפסיק מנהג זה תשאל רב מה דינה.

תענית אסתר

יום י"ג באדר נקבע ליום צום "תענית אסתר". השנה תשפ"ד שפורים חל ביום ראשון מקדימים את תענית אסתר ליום חמישי י"א באדר.

תענית אסתר **פחותה** בחומרתה משאר התעניות, ויש מספר הבדלים בין תענית זו לשאר התעניות:

א. אדם חלש יכול להקל ולא להתענות.
ב. אין צריך להחמיר ברחיצת הגוף, ומותר להתרחץ **אפילו בתענית**.

ג. נשים המרגישות בחולשה - יכולות אף הן להקל בתענית זו.

בכל מקרה יש להוועץ במורה הוראה ולא לפסוק הלכה על דעת עצמו!

מחצית השקל

ביום תענית אסתר קודם תפילת מנחה או אחריה נותנים "מחצית השקל". זכר ל"מחצית השקל" שהיו נותנים בזמן שבית המקדש היה קיים.

כיום- דין זה חל על **זכרים מגיל מצוות ומעלה**, ויש שנהגו לתת גם בעד אשתו וילדיה הקטנים.

בימינו נותנים **שלוש מטבעות של חצי שקל** (כל אחת) וכסף זה ניתן לצדקה.

יש נוהגים ליתן שווי מחצית שקל של תורה שהוא כ־10 גרם כסף (שליש אונקיה) וצריך לברר כמה זה שווה בכסף של ימינו שכן המחיר משתנה מידי יום.

דיני פורים

איסור אכילה לפני קריאת המגילה
אסור לאכול ואפילו **לטעום** קודם קריאת המגילה **בלילה וביום**.

אשה השומעת מגילה מאוחר יותר במנין המיוחד לנשים, יכולה לטעום בזמן סוף התענית ואינה מחויבת לחכות עד לאחר קריאת המגילה.

מקרא מגילה

א. הכל חייבים **בין אנשים ובין נשים** בקריאת מגילת אסתר בפורים, גם קטנים שהגיעו לגיל חינוך.

ב. קוראים במגילת אסתר פעמיים: פעם בלילה ופעם ביום: **בלילה**: מזמן צאת הכוכבים, **ובשחרית**:

מנץ החמה (ועד השקיעה).

לכתחילה יש לקרוא בציבור משום פרסום הנס, ואין לעשות מניינים פרטיים כי "ברוב עם הדרת מלך".

הברכות

א. לפני קריאת המגילה, בין בלילה ובין ביום מברכים ג' ברכות:

1. "על מקרא מגילה"
2. "שעשה ניסים"
3. "שהחיינו", ואומרים את הברכות **בעמידה**.

ב. ב' שהחיינו' של הקריאה ביום יש לכוון להוציא את שאר מצוות היום [אנשי עדות המזרח אינם מברכים שהחיינו ביום].

ג. לאחר הקריאה גולל את המגילה, ומברך עם הציבור "הרב את ריבנו", אבל ביחיד לא מברך אותה.

גם ציבור נשים לא יאמר ברכה זו.

ד. אישה מברכת: **'לשמוע מקרא מגילה'**, וכך יברך גם הקורא לנשים.

ה. נוהגים לאמר את הפיוט 'שושנת יעקב' אחר ברכת 'הרב את ריבנו', **ובלילה מוסיף** 'אשר הניא לפני' שושנת יעקב'.

ו. אחרי הקריאה אומרים 'ואתה קדוש'.

דיני הקורא והשומעים

א. צריך הקורא להגות **כל אות ומילה**, והשומעים ישמעו היטב **כל אות ומילה**.

ב. אם חיסר הקורא **אות אחת** חוזר למקום שחיסר וממשיך משם הלאה, כי צריך לקרוא את המגילה על הסדר. (משנה ברורה סימן תרצ"ו).

ג. אם חיסר השומע אות אחת, או מילה אחת חייב להשלים אותה 'על הסדר', ולכתחילה מתוך מגילה כשירה. (ואם אין לו מגילה כשירה משלים מילה זו 'על הסדר' מתוך הספר הנדפס שבידו).

ד. **הציבור יכול לשבת** בזמן שמיעת ה"קריאה".

ה. נוהגים הציבור לומר ארבעה פסוקי גאולה, וגם פסוק 'עשרת בני המן' **בקול רם**, והבעל קורא חוזר וקורא אחר הציבור.

פסוקי 'עשרת בני המן' אומר הקורא בנשימה אחת בקול רם.

מענייני חודש אדר - המשך

ב. חייב לאכול פת בסעודת פורים, ומצווה לאכול בשר ולשתות יין עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

ג. גם בליל פורים ישמח וירבה קצת בסעודה.

פרזים ומוקפים

יום הפורים חל ביום י"ד באדר חוץ מבערים שהיו מוקפות חומה בזמן יהושע בן נון - שם עושים פורים בט"ו באדר ונקרא: "שושן פורים".

כיום רק ירושלים ידועה בוודאות כעיר שהיתה מוקפת חומה בזמן יהושע בן נון, קיימות ערים נוספות שספק אם הן מוקפות כמו: טבריה, חברון, צפת, חיפה, לוד, באר-שבע ועכו - שבהן קוראים מגילה בי"ד ובט"ו, אך מברכים רק ביום י"ד.

גם אמירת "על הניסים" וקריאת התורה המיוחדת לפורים - "ויבא עמלק" נהגים בהן רק בי"ד.

בערים המסופקות נהגים שמחה ומתנות לאביונים, ויש אומרים גם משלוח מנות, בשני הימים.

גם יושבי פרזים (עיר ללא חומה) נהגים קצת שמחה ביום ט"ו באדר - בשושן פורים! ■

"החכם נזהר בפורים"

יותר מן הסכל ביום הכיפורים."

(ר' ישראל סלנטר)

"על הניסים"

אומרים "על הניסים" בתפילת שמונה עשרה בלילה וביום וכן בברכת המזון!

שכח ולא אמר "על הניסים":

אם נזכר קודם שאמר "השם" - חוזר ואומר "על הניסים", וממשיך כסדר.

אמר "השם" - אינו חוזר, ויאמר אחר התפילה קודם "היו לרצון": "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מרדכי ואסתר" ...

בברכת המזון יאמר נוסח זה ב"הרחמן".

עשיית מלאכה בפורים

נהגו שלא לעשות מלאכה בפורים, וכל העושה מלאכה אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה.

מן הראוי שלא להסתפר ביום הפורים, וכן לא לגזוז צפרניים.

נוהגים ללבוש בגדי שבת גם בליל פורים וגם ביומנו (תוצ"ה סעיף ב').

משתה - סעודת פורים

א. חייב כל אדם, גברים ונשים, לקבוע סעודה ביום הפורים.

סעודה זו יכולה להמשיך עד הלילה של מוצאי פורים, אך צריך שרובה תהיה ביום.

עדיף להתפלל מנחה גדולה לפני הסעודה.

נוהגים להרעיש בזמן הזכרת 'המן'.

ו. אם חשב על דברים אחרים באמצע קריאת המגילה עד כדי שאינו יודע היכן נמצא בעל הקורא לא יצא ידי חובה בקריאה!

יום הפורים

משלוח מנות

א. חייב כל אדם, גברים ונשים, לשלוח לפחות שתי מנות שונות לחבר אחד, והשולח להרבה אנשים הרי זה משובח! ולא ישלח בעילום שם!

ב. איש ישלח לאיש, ואישה לאישה.

ג. מהי מנה? דבר אוכל או שתיה הראויים לאכילה או לשתיה.

מתנות לאביונים

א. חייב כל אדם, גברים ונשים, ואפילו עני לתת לשני עניים לכל הפחות מתנה אחת לכל עני.

ב. ה"מתנה" מיועדת לצורכי פורים של העני, ולכן יתן כסף או מזון באופן ובכמות שיוכל העני להנות מזה בפורים.

ג. יש לדאוג שהמתנה תגיע לידי העני בפורים.

ד. לכתחילה יש לתת מתנה לעני שחל אצלו פורים באותו יום.

ה. אין לתת "מתנות לאביונים" מכספי מעשר.

ו. מצווה גדולה יותר להרבות ב"מתנות לאביונים" מלהרבות במשלוח מנות [להרבות - מותר מכספי מעשר!]

מרכז למודי דעת

מהיום תוכל לשלב למודי הלכה בתוך סדר היום העמוס שלך. הצטרף עוד היום לשעורי ההלכה מבית למודי דעת הנשלחים לאלפי בתים בארץ ובעולם ומביאים את הלומד לרמה גבוהה בידיעת הלכה.

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והיתר, שבת, עירובין, נדה, מקוואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיניות.
- הכנה מושלמת לבחינות ברבנות.
- מוכר לשנת שבתון

